

<https://doi.org/10.62837/2024.6.182>

SALMANOVA NAILƏ
HEYDƏROVA AYBƏNİZ
İRADƏ TAHİROVA
Heydər Əliyev adına Hərbi İnstitut
Polad Həşimov 19
naizasalmanova@gmail.com

İNGİLİS DİLİNDƏ ALINMA SÖZLƏR

Xülasə

Müasir dövrümüzün tələblərindən biri də ingilis dilini öyrənməkdən ibarətdir. Yer kürəsində bir neçə əsas dil vardır ki, onlardan da biri ingilis dilidir. İngilis dilində təxminən 500 min söz ehtiyatı vardır və BMT-nin altı əsas dillərindən biridir. İngilis dili dünyada ən çox maraq göstərilən dillərdən biri hesab olunur.. Hazırda ingilis dili demək olar ki, bütün ölkələrdə milyonlarla insan tərəfindən danışılır və müxtəlif məqsədlərlə istifadə olunur. İngilis dili özünün inkişaf tarixində müxtəlif xalqlardan alınma sözlərlə lingvistik tərkibiini zənginləşdirmişdir. Bu sözlər “loan və ya borrowed words”(alınma sözlər) adlanır. Alınma sözlər iki kateqoriyaya bölünürlər: çox populyar olan sözlər və terminoloji sözlər(elmin müxtəlif sahələrini əhatə edən sözlər). Terminoloji sözlər daha çox tibb və hüquqi sahələrini əhatə edir.” İngilis dili çox qədim dövrlərdən bəri başqa dillərdən olan sözləri leksikasına daxil edib.” İngilis dilində 350-yə yaxın əcnəbi dillər təmsil olunur və ingilis dilinin təxminən 80% -ni alınma sözlər təşkil edir.(1,46)

Açar sözlər: lingvistika danışmaq söz bölünmək termin müasir istifadə etmək

İngilis dili bir çox dillərdən keçən ifadələrlə zənginləşmişdir. Məsələn, dollar (Dutch-Danimarka),

Zero (Arabic), Alarm (Italian), Banana, zebra, jumbo, yam (African tribal languages),

Bəzən populyar və terminoloji xarakterli alınma sözlər arasındakı fərqi görmək çətin olur. Məsələn, “balet” sözü ingilis dilinə fransız dilindən keçmişdir. Baletdə müxtəlif mövqe və addımların şərtləri orijinal fransız adlarını qoruyub saxlamışdır. Bu halda balet məşhur alınma sözdür. İngilis dilində danışanların əksəriyyəti bu sözü rəqs növü kimi qəbul edirlər. Lakin baletdə olan xüsusi terminlər rəqqaslara və xoreoqraflara tanışdır.

Məşhur lexoqraf Kory Stamper belə yazır : “English has been borrowing words from other languages since its infancy. Ranking from most influential to least, English is composed of words from: Latin, French, German, Italian, Spanish, Dutch, Scandinavian, Japanese, Arabic, Portuguese, Sanskrit, Russian, Maori, Hindi,

Hebrew, Persian, Malay, Urdu, Irish, Afrikaans, Yiddish, Chinese, Turkish, Norwegian, Zulu, and Swahili.”

Müharibə ingilis dilinə müxtəlif sözlərin gəlməsinə səbəb olmuşdur. Çox qədim zamanlarda Viikinqlərin İngiltərəyə hücumundan sonra ingilis dilinə qədim skandinav dillərdən gələn sözlər

“War” and “ugly” ingilis leksikasında istifadə olunmağa başladı. 1066-cı ildə Normanlar (Fransızlar)

William the Conqueror-un başçılığı ilə Birtaniya adalarını zəbt etdilər və bununla da Fransız dili demək olar ki, 100 ilə yaxın burada yayıldı və təbii ingilis dilinə 10,000-dən artıq fransız mənşəli sözlər daxil oldu. Ən maraqlısı odur ki, müharibə ilə bağlı sözlərin əksəriyyəti alınma sözlərdir. Təbii alınma sözlər dilin zənginləşməsinə xidmət edir. Alınma sözlər bir dildən o biri dilə necə keçir? Təbii bu proses iki xalq arasında yaranan ticarət, iqtisadi, elmi, mədəni ünsiyyətdən sonra yaranır. Bəzən də dominant dil o biri dilə daha çox söz “ixrac” edə bilir. Bu “assimetrik” proses adlanır. Bir çox sözlər dominant dilin daşıyıcıları ilə yerli əhalinin sız bəhliliyindən yaranır. Qida, bitki, müxtəlif əmək alətlərini bildiren sözlər bu baxımdan maraq kəsb edir.

Məsələn, “machine” və “garage” sözləri ingilis dilinə fransız dilində keçib və fransız tələffüzü də saxlanılıb. İngilis dilinin fonetikasında “ch” hərf birləşməsi “ç” səsini verir.

Fransız dilində isə “sh”-ş səsini verir. Söz əldə olduğu kimi fransız dilindən ingilis dilinə keçib.

Garage sözü də fransız dilində olduğu kimi saxlanılıb. Bu iki söz digər dillərə də keçmişdir.

Azərbaycan dilində də “maşın”, “qaraj” sözləri istifadə olunur. Tələffüz bizim dilimizdə də fransız variantındadır.

İngilis dilində alınma sözlər “*loanwords*” or “*borrowed words*” adlanır. Bilirik ki, *loan* və *borrow*

Sözləri termin kimi *Economical English*-iqtisadiyyada işlədilir. İqtisadi ingilis dilinə

Borrow- borc almaq, loan- kredit kimi tərcümə olunur.

Qida aları ekvivalenti olmayan leksik vahidlər olduğu kimi, olduqları kimi qalır, sadəcə izahat aparılmaqla alınma sözlər haqqında tələbələrə məlumat vermiş oluruq.

“*Popular loanwords* are everyday words. You might not even realize that some of them came from another language. Most popular loanwords are the result of cultural contact. Many of them describe food, the arts, and entertainment.”

Sushi comes from Japanese, and *taco* comes from Spanish, *pizza* from Italian, *lemon* from Arabic, and *tart* from French (the French spell it *tarte*). *Sudoku* (the Japanese number puzzle appearing in the daily paper), *wiki* (a Hawaiian word

describing a user-controlled website, i.e., Wikipedia), and *latte* (that Italian coffee drink with frothy milk that you need every morning so you can see straight).

	Language	Examples
1	Latin	<i>agriculture, language, justice, science, forum, circus, , city, master, paper</i>
2	French	<i>art, dance, jewel, painting, ballet, government, salon, brigade, infantry,</i>
2	Greek	<i>phobia, academy, siren, lexicon, muse, odyssey, democracy, psyche, atlas, onic, biology,</i>
3	German	<i>blitz, strudel, kindergarten, flak, schadenfreude, schnitzel, zeitgeist, poodle, noodle,</i>
4	Italian	<i>opera, soprano, piano, broccoli, fresco, spaghetti, prima donna, parmesan, pizza, cappuccino, latte</i>
5	Spanish	<i>canyon, tornado, tortilla, barricade, guitar, alligator, burrito, coyote, junta</i>
6	Dutch	<i>buoy, cruise, dock, avast, freight, dyke, yacht, easel, landscape, sketch, coleslaw, cookie, gin</i>
7	Scandinavian	<i>smorgasbord, ski, fjord, saga, sauna, maelstrom, slalom</i>
8	Japanese	<i>karaoke, samurai, kimono, sushi, tsunami, kamikaze, geisha, judo, jujitsu, soy</i>
9	Arabic	<i>alcohol, bedouin, harem, lute, algebra, zero, zenith, giraffe, gazelle, sultan, caravan, mosque</i>
10	Portuguese	<i>albino, dodo, emu, fetish, tempura</i>
11	Sanskrit	<i>avatar, karma, mahatma, swastika, yoga</i>
12	Russian	<i>borscht, czar/tsar, icon, vodka, glasnost (a term from the Soviet Union for “open government”)</i>
13	Maori	<i>kiwi, mana, moa, waka (common Maori words used in New Zealand English)</i>
14	Hindi	<i>bandanna, bangle, bungalow, juggernaut, jungle, loot, pajamas, punch (drink), shampoo</i>
15	Hebrew	<i>sapphire, babble, brouhaha, maven, abacus, behemoth, cherub, jubilee, sabbatical,</i>
16	Persian	<i>chess, checkmate, check</i>
17	Malay	<i>ketchup, amok</i>
18	Urdu	<i>chintz, bungalow, cheroot, cot, many overlaps with Hindi</i>
19	Irish	<i>boycott, brogues, clock, dig (slang), hooligan</i>
20	Afrikaans	<i>apartheid, commando, trek, aardvark, meerkat, wildebeest</i>
21	Yiddish	<i>Chanukkah (Hanukkah), chutzpah, kosher, lox, pastrami, schlep, klutz, oy vey, schmuck</i>
22	Chinese	<i>dim sum, chow mein, tea, kowtow, tai chi, kung fu</i>
23	Turkish	<i>baklava, coffee, kiosk, ottoman</i>
24	Norwegian	<i>berserk, gun, ransack, slaughter, hell, husband, skill, bug, reindeer, dirt</i>
25	African origins	<i>banana, bongo, banjo, cola, jazz, chimpanzee, goober, gumbo, impala, jumbo, mamba, zebra, zombie</i>

Qeyd etdiyimiz kimi, ingilis dilində də başqa dillərdə olduğu kimi alınmaa sözlər çoxdur

Dollar sözü ingilis dilinə Çex dilindən keçib. Bu sözün ingilis dilinə keçməsi təxminən 1520 ci illərə təsadüf edir.

Billion Dollar Babies is the 6th studio album by American rock singer Alice Cooper.

Robot sözü də ingilis dilinə və digər dillərə çex dilindən keçib.

Bu söz ilk dəfə Çex yazıçısı Karel Çapek tərəfindən özünün yaratdığı "Rossumun Universaal Robotları" adlı pyesində istifadə edilib.

Robots are machines programmable by a computer, made for fulfilling series of automatic actions.

Chocolate-Şokolad sözü ingilis dilinə İspan dilindən keçmişdir. Əslində Şokolad sözü ispan dilində də alınmadır. İspan dilinə Meksikada yaşamış qəbilənin dilindən keçmişdir. Originalda bu söz belə səslənir- ksokolatl. bu söz atseklərin dilindədir, təssüf ki, indi bu dil ölü dillər siyahısındadır.

Candy –Konfet-bu sözün dəqiq olaraq hansı dildən keçdiyi məlum deyil. Bu söz qədim fransız dilində (*sucre candi*) ç sanskritdə (*Khanda* —qənd) kimi işlədilmişdir.

Children in odd costumes travel from house to house, asking for treats with the motto «Trick or treat». And the adults give them some candies or small coins.

Lemon –limon – bu söz Yaxın Şərq ölkələrindən fransız və italyan dillərinə keçmiş, daha sonra ingilis dilində işlənməyə başlamışdır və digər dillərə keçmişdir.

Articles.Prepositions, Conjunction,Auxiliary verbs-İngilis dilinə alman dilindən keçmişdir.

Ticarətin inkişafı və xristianlıq dinini yaranması ingilis dilinə latın dilindən bu sözlərin keçməsinə səbəb olmuşdur: *wine, pepper, school, priest* (keşiş)XVI əsrdə latın dilindən bu terminlər ingilis dilinə keçmişdir – *concept, access, commission, complain* və s.

Skandinav vikinqlərin hücumu ingilis dilini bu sözlərlə zənginləşdirmişdir: *they, take, cut, get, ugly, husband, shirt, whole, wrong, leg.*

Qədim tarixə nəzər salsaq 1066-cı ildə Britaniya adaları normanlar tərəfindən zəbt edildi və fransız dilindən ingilis dilinə yeni sözlər keçdi: *entrance, goddess, admirable, flexible, difficult, disappointment, movement, solitude, court, government, battle, city.*

Məlum olduğu kimi, orta əsrlərdə ərəb mədəniyyətinin nailiyyətləri elə yüksəkliklərə çatmışdı ki, 500 il ərzində ərəb dili təhsil, mədəniyyət və intellektual tərəqqinin dili kimi tarixdə qalmışdır.”(3, 67-68)

Qeyd etmək lazımdır ki, alınma söz ehtiyatının tematik məzmunu çox müxtəlifdir və bu da xalqın iqtisadi quruluşu, elmi və mədəniyyətinin bir çox sahələrini əhatə edir. El Ghayar A.P. "İngilis dilində ərəb dilindən gələn alınma sözlər" mövzusunda dissertasiya işində 200-dən çox ərəb sözlərinin ingilis dilinə keçdiyini bildirib. 1995-ci ildə iki cildlik "New Concise Oxford Dictionary" nəşr olunmuşdur. Bu lüğətdə ərəb dilindən alınan söz birləşmələri göstərilmişdir.

Examples with sentences

words borrowed from Greek

bio (life)—**biology, biography.** A **biography** is the story of someone's life.; **chrome** (color)—**monochrome.** A **monochrome** image has only one color.;**chrono** (time)—**chronicle.** A **chronicle** is a story told over time.

words borrowed from Latin

circ (round)—**circle, circus, circulate**. We may need to **circulate** if there is no place to park.

dict (say)—**dictate, diction. Dictate** the letter you want to send, and I'll write it.; **doc** (teach)—**document, doctrine. Please read this document before you make a decision.**

Words borrowed from Russia

Knout -A whip formerly used as an instrument of punishment in Russia; the punishment inflicted by the knout.

Matryoshka also Russian nested doll, stacking doll, Babushka doll, or Russian doll A set of brightly colored wooden dolls of decreasing sizes placed one inside another.(4,34)

Words borrowed from Arabic

1.The word **cheque** comes from the Arabic words *saqq*, and reflects the sophistication of finance in Arab countries in the early middle ages

2.The word **algorithm** is derived from the name of Abū Abdallah Muḥammad ibn Musa al-Khwarizmi whose name (*al-Khwarizmi*) is, in Latin, Algoritmi

3.**Cipher** comes from Arabic *sifr*, meaning “zero, naught, nothing”

4.The word for **cotton** derives from the Arabic *qutn*

5.**Ghoul** is an Arabic word for “a desert demon which can appear in different forms and shapes; an ogre or cannibal”

6.The English **magazine** is a word borrowed from the Arabic *makhzan*, meaning “storehouse”

7.**Nadir** has its origin in Arabic *nazir*, indicating “opposite, facing, parallel”

8.**Tamarind** refers to Arabic *tamr hindi*, literally meaning “Indian date”

9.The word **safari** has its root in the Arabic words *safar*, which means “journey”

10.**Tariff** comes from Arabic *ta'rif*, which means “notification” or “definition”

Words borrowed from Spanish

1. **Siesta**-A *Siesta* is another term for ‘nap’, but is generally taken in the middle of the day after lunch or for a break from work. In hot countries people typically have a siesta because of the intense heat in the afternoons. *You can avoid the hottest time of the day by taking a siesta*

2. **Plaza**-A *plaza* is an open public area, also known as a ‘square’.

Plaza is often used in the names of shopping malls or business complexes.

The town plaza is always full early in the evening

3. **Breeze**-This word means a light wind or current, and originates from the Old Spanish and Portuguese word *briza*. *I love a cool breeze on a hot summer day.*

4. **Guerrilla**-This word literally mean ‘small war’ in Spanish. In both languages it is often used to refer to an unofficial group of rebels fighting against the government. When used in English it is normally an adjective in phrases like *guerrilla warfare* or *guerrilla*

marketing. *The rebels decided to transfer to another territory which was more suited to guerrilla warfare*

5. Patio-When we say *patio* in English we generally mean a roofless area outside a house with tables and chairs. *I'm organising a barbecue on the patio this Saturday*

6. Cafeteria-This word dates back to 1839 from Mexican Spanish meaning of «coffee store». Towards the 1890s *cafeteria* became associated with a self-service restaurant establishment. Starting in 1915 factories, schools and colleges added cafeterias to their facilities. *Everybody in the office has lunch at the cafeteria*

7. Incommunicado-This word made its way into Spanish from Latin. The English usage is based on the past participle of the Spanish verb *incomunicar*, which seems to be related to prisoners being put in solitary confinement to prevent them from communicating with others. *While I'm on holiday I'll be completely incommunicado.*

8. Savvy-As a noun, *savvy* means astute and practical knowledge about something

Savvy came into use in English in the late 1700s and is based on the Spanish and Portuguese *sabe*, (third person singular of the verb 'to know'), from the Latin *sapere* (to be wise)

РЕЗЮМЕ

САЛМАНОВА НАИЗА
ГЕЙДАРОВА АЙИАНИЗ
ИРАДА ТАХИРОВА

ЗАИМСТВОВАННЫЕ СЛОВА НА АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ

Ключевые слова лингвистика слово делить терминология
современный использовать

В английском языке, как и любом другом, довольно много заимствованных слов. В этом нет ничего особо удивительного. Интерес к заимствованной лексике имеет глубокие корни. Став объектом пристального внимания лингвистов, она, по мнению ученых, приобрела систематичный характер. Анализ теоретического и практического материала показал, что, несмотря на довольно высокую представленность изучаемого пласта лексики в английском языке, своеобразие семантики употребления в устной и письменной речи до сих пор не получило достаточного теоретического осмысления и глубокого анализа.

Заимствование как процесс использования элементов одного языка в другом обусловлено противоречивой природой языкового знака: его произвольностью как разрешающей заимствование силой и непроизвольностью как препятствующим заимствованию фактором. Этим, по-видимому, и объясняется то обстоятельство, что процесс заимствования в современном английском языке, как, впрочем, и в русском языке, по имеющимся данным, весьма непродуктивен.

RESUME

**SALMANOVA NAIZA
HEYDAROVA AYBANIZ
İRADA TAHIROVA**

BORROWED WORDS IN ENGLISH

Key words linguistics word to share terminology modern to use

Borrowed words in English are words that have been taken from other languages and adapted to English spelling and pronunciation. When English borrowed words, it kept the original spellings from the original languages. All languages borrow words, but many change the rules to fit their phonetics. For example, photograph is a Greek word. Ph has the sound /f/ in Greek. English has kept the ph, but Spanish has changed it to f as in fotografia. This is why English spelling is so difficult and often does not make sense, even for native English speakers. Many common English words were borrowed, in part from Greek. Many other languages have also borrowed these word parts, so your language may have cognates with these words. **anti** (against)—**antibacterial**. You need to shower with **antibacterial** soap before surgery. **ast** (er)—**astronomy, asteroid**. **Astronomy** is the study of stars and planets. **aqu** (water)—**aquarium**. A fish may live in an **aquarium**. **auto** (self)—**automatic**. An **automatic** transmission changes gears by itself. Many languages have borrowed from Latin, especially for math, science, and medical words.

audi (hear)—**audience**. The **audience** enjoyed the concert. **bene** (good)—**benefit**. My new job has many excellent **benefit** (5,27)

İstifadə olunan ədəbiyyat

1. А.И.Смирницкий «Лексикология английского языка», М, 2017
2. И.В. Арнольд «Лексикология», Казань, 2010
3. М. McCarthy, F. O'Deil «English Vocabulary in Use» Cambridge University Press, 2010
4. P. Watcyn-Jones, Olivia Johnson «Test your vocabulary», Pearson, 2025
5. Paul Nation «4000 Essential English Words», Compass Publishing, 2021

Redaksiyaya daxil olma tarixi: 03.06.2024

Çapa qəbul olunma tarixi: 28.06.2024

**Rəyçi: f.f.d. dosent T.T. Süleymanova
tərəfindən çapa tövsiyə olunmuşdur**